

2. Dahrendorf, R. Der moderne soziale Konflikt. Essay zur Politik der Freiheit, 1992. Stuttgart: DVA, 325 s.
3. Dutkevych T. Conflictology with the basics of management psychology: Textbook. - Kyiv: Center for Educational Literature, 2005. 456 p.
4. Hnatyshyn Yu., Klishch H., Sas L. Mediation as a Conflict Resolution Technology. Медична освіта, 2023. №4. С. 79-84.
5. Semigina T. New global ethical principles of social work. <https://www.iassw-aiets.org/wp-content/uploads/2019/03/Ukranian-Global-SW-statement-of-Ethical-Principles.pdf> (дата звернення 29.10.25).

Ольга Бойко,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 053 Психологія,
Західноукраїнський національний університет*

Науковий керівник: **Анатолій Фурман,**
*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології та соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет*

ВИКОРИСТАННЯ ЗНАНЬ З ПРИКЛАДНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ФАХІВЦЯМИ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми. Соціальні працівники, педагоги, менеджери соціальних проєктів, консультанти дедалі частіше стикаються з необхідністю розуміння психічних процесів, мотивації, міжособистісної комунікації та регуляції поведінки. Застосування прикладних психологічних знань дає змогу підвищити ефективність професійної діяльності, попереджувати конфлікти, забезпечувати підтримку різним категоріям населення, а також формувати здорове соціальне середовище. Водночас у практиці все ще спостерігається недостатній рівень інтеграції психологічних компетентностей, що актуалізує необхідність наукового дослідження механізмів, умов і шляхів їх упровадження у професійну діяльність фахівців соціогуманітарної сфери.

Мета статті – обґрунтування особливостей використання знань з прикладної психології фахівцями соціогуманітарної сфери.

Виклад основного матеріалу. Необхідність використання знань з прикладної психології фахівцями соціогуманітарної сфери зумовлена тим, що їх професійна діяльність безпосередньо пов'язана з взаємодією з людьми, розумінням їхніх потреб, поведінки, емоційних станів та соціальної динаміки. У сучасних умовах зростання соціальних викликів, психологічної вразливості населення, ускладнення міжособистісних відносин застосування психологічних підходів стає ключем до ефективного вирішення професійних завдань. Знання з прикладної психології дають змогу фахівцям аналізувати соціальні явища, попереджувати конфлікти, створювати

умови для підтримки особистісного розвитку та соціальної адаптації різних категорій населення.

Аналіз наукової літератури (О. Кузьо [1], А. Обухівська [2], В. Панок [3], А. Фурман [5] та ін.) показує, що прикладна психологія – це галузь психологічної науки, спрямована на практичне застосування теоретичних знань про психічні процеси, властивості та поведінку людини для розв’язання конкретних індивідуальних і соціальних проблем у різних сферах життєдіяльності; охоплює аналіз і оптимізацію міжособистісної взаємодії, підтримку психічного здоров’я, підвищення ефективності діяльності, адаптацію до стресових ситуацій, профілактику деструктивної поведінки та розвиток особистісного потенціалу; використовує обґрунтовані методи діагностики, консультування, корекції, забезпечуючи перенесення теоретичних положень у професійну практику.

Охарактеризуємо напрями використання знань з прикладної психології фахівцями соціогуманітарної сфери.

1. Психодіагностика та оцінювання індивідуально-психологічних якостей. Психодіагностика передбачає використання стандартизованих методик, тестів, опитувальників, спостереження та інтерв’ю з метою отримання даних про психічний стан та внутрішній потенціал людини. Для фахівців соціогуманітарної сфери психодіагностика дає змогу глибше розуміти потреби клієнтів, прогнозувати поведінку та визначати оптимальні шляхи підтримки. Діагностика також допомагає виявляти психологічні труднощі та ризики на ранніх етапах, що дає змогу розробляти індивідуалізовані програми психопрофілактики або психологічної корекції. Важливим аспектом є етичність процедури оцінювання, дотримання принципів конфіденційності та добровільної участі.

2. Психологічне консультування – важливий напрям прикладної психології, що передбачає професійну допомогу особам у подоланні внутрішніх конфліктів, адаптації до життєвих змін і розвитку особистісного потенціалу. Фахівці соціогуманітарної сфери використовують знання з психології для підтримки клієнтів у кризових ситуаціях, надання емоційної підтримки та роз’яснення механізмів власної поведінки. Консультування сприяє розвитку критичного мислення та ефективних стратегій вирішення різних проблем. Завдяки консультуванню спеціалісти здатні ефективно впливати на соціальне довкілля та сприяти гармонізації особистісних і суспільних процесів.

3. Профілактика та подолання стресу й емоційного вигорання. Так, знання про механізми стресових реакцій дозволяють спеціалістам визначати фактори психоемоційного перевантаження та розробляти стратегії їх мінімізації. Використання психологічних методик релаксації, управління емоціями та когнітивного реструктурування сприяє зниженню рівня тривожності та формуванню стійкості до стресу. Також важливо проводити профілактичну роботу щодо деструктивної поведінки

серед клієнтів та колег, зокрема через соціально-психологічні тренінги, групові дискусії та індивідуальні консультації. Емоційне вигорання у працівників соціогуманітарної сфери може негативно впливати на якість надання послуг, міжособистісні відносини та професійну мотивацію, тому раннє виявлення симптомів є критично важливим.

4. *Організація ефективної міжособистісної та професійної комунікації.* Ефективна міжособистісна комунікація є ключовим інструментом у діяльності фахівців соціогуманітарної сфери, оскільки якість взаємодії безпосередньо впливає на результат професійної діяльності та задоволеність клієнтів. Знання з прикладної психології дозволяють спеціалістам розуміти механізми вербальної та невербальної комунікації, визначати бар'єри у спілкуванні та застосовувати стратегії їх подолання. Важливою складовою є розвиток навичок активного слухання, емпатійного реагування та ефективного зворотного зв'язку, що сприяє формуванню довірливих відносин.

5. *Медіація та врегулювання конфліктів* – дає змогу мінімізувати негативні наслідки конфліктних ситуацій і підтримувати соціальну стабільність. Фахівці соціогуманітарної сфери використовують психологічні знання для аналізу причин конфліктів, оцінки емоційного стану учасників та прогнозування розвитку ситуацій. Застосування технік активного слухання, нейтрального ведення бесіди та фасилітації сприяє конструктивному вирішенню суперечок без втрати соціальних зв'язків. Медіація дає змогу сторонам знайти взаємовигідні рішення, враховуючи потреби та інтереси кожного учасника конфлікту, що підвищує ефективність соціальних програм та зменшує рівень стресу.

6. *Формування мотивації та підтримка особистісного розвитку.* Фахівці використовують психологічні теорії мотивації для визначення внутрішніх та зовнішніх стимулів, що спонукають до цілеспрямованої діяльності та розвитку особистісного потенціалу. Психологічна підтримка спрямована на зміцнення впевненості, подолання бар'єрів і формування позитивного ставлення до змін. У соціальній роботі та освіті мотиваційна діяльність допомагає підвищувати самоорганізацію, навчальну активність та адаптивність до соціальних ролей. Знання психології мотивації також допомагає попереджати демотивацію, емоційне вигорання та формувати позитивний соціальний клімат.

7. *Адаптація та соціалізація вразливих категорій населення.* Фахівці використовують психологічні знання для оцінки індивідуальних потреб, ресурсів та потенційних труднощів, що дає змогу розробляти індивідуальні програми підтримки. Адаптація включає формування навичок міжособистісної взаємодії, комунікації, самостійності та ефективного прийняття рішень. Застосування знань про соціальні ролі, групові норми та поведінкові стратегії сприяє більш швидкому і безпечному включенню у соціальне довкілля.

8. *Робота з груповою динамікою та розвиток командної взаємодії.* Фахівці застосовують знання про етапи формування груп, ролі учасників, лідерство та

комунікаційні процеси для підвищення продуктивності колективу. Психологічні методи дозволяють виявляти конфліктні зони, напруженість, соціальні бар'єри та способи їх подолання. Знання про групові процеси допомагає формувати довіру, співпрацю та підтримку між членами команди. Важливим є розвиток командних навичок, здатності до спільного прийняття рішень і відповідальності.

9. Психологічна просвіта та підвищення психологічної компетентності. Фахівці соціогуманітарної сфери використовують знання з психології для організації лекцій, тренінгів, семінарів та інформаційних кампаній, що роз'яснюють основи психічного здоров'я, стресостійкості та міжособистісної взаємодії. Цей напрямок допомагає формувати усвідомлення власних емоцій, потреб і ресурсів, а також навчати ефективним способам вирішення конфліктів і розвитку комунікативних навичок. Психологічна просвіта також включає навчання основам саморегуляції, мотивації та позитивного мислення.

10. Застосування тренінгових технологій у навчанні, управлінні та соціальних проєктах. Використання групових та індивідуальних тренінгів дає змогу розвивати комунікативні, мотиваційні, лідерські та управлінські навички. Тренінги також сприяють самопізнанню, підвищенню емоційної стійкості та розвитку критичного мислення. У соціальних проєктах тренінгові технології допомагають мобілізувати ресурси команди, координувати дії та забезпечувати ефективну взаємодію з цільовими групами.

Висновки. Отже, використання знань з прикладної психології фахівцями соціогуманітарної сфери є важливим чинником підвищення ефективності професійної діяльності та якості соціальної взаємодії. Різні напрями, включаючи психодіагностику, консультування, профілактику стресу, а також розвиток комунікаційних та мотиваційних компетентностей, соціалізацію вразливих груп та застосування тренінгових технологій, забезпечують комплексний підхід до роботи з людьми. Завдяки інтеграції психологічних знань у практичну діяльність фахівці можуть ефективно підтримувати клієнтів, запобігати конфліктам, стимулювати особистісний розвиток та підвищувати соціальну адаптацію. Таким чином, прикладна психологія виступає невід'ємним інструментом формування професійної компетентності, розвитку соціально значущих навичок і забезпечення гармонійної взаємодії в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Кузьо О. Основи психологічної практики : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
2. Обухівська А.Г., Острова В.Д. Психологічна служба : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.
3. Панок В. Г. Практична психологія : теоретико-методологічні засади розвитку : монографія. Чернівці : Технодрук, 2019. 486 с.
4. Прикладна психологія : навчальний посібник / В. М. Павленко, І. В. Кряж, О. Л. Луценко та ін. ; за ред. В. М. Павленко. Харків : ХНУ ім. В. Каразіна, 2015. 532 с.

5. Фурман А.В. Ідея і зміст професійного методологування : монографія.
Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 378 с

Вадим Буяр,
здобувач другого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Хмельницький національний університет

Науковий керівник: **Наталія Голова,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи і
соціальної педагогіки
Хмельницький національний університет

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Сучасні трансформаційні процеси в українському суспільстві, зумовлені військовими подіями, соціальними викликами та зростанням потреб у підтримці вразливих груп населення, актуалізують питання підготовки фахівців соціальної роботи, здатних ефективно діяти в умовах високої соціальної напруги.

Від фахівця соціальної сфери сьогодні вимагається не лише професійна компетентність, а й розвинене соціальне лідерство, що включає ініціативність, уміння мобілізувати ресурси громади, організовувати командну діяльність та приймати відповідальні рішення в ситуаціях невизначеності. Саме тому пошук ефективних засобів формування лідерських якостей у здобувачів спеціальності «Соціальна робота» набуває особливої значущості.

Одним із найбільш дієвих інструментів розвитку соціального лідерства виступає волонтерська діяльність, яка створює умови для практичної реалізації соціально значущих ініціатив, взаємодії з різними категоріями населення та набуття досвіду соціальної відповідальності. Участь студентів у волонтерських проєктах сприяє формуванню емпатії, комунікативних і організаційних умінь, навичок саморегуляції, рефлексії, командної роботи — ключових складових лідерського потенціалу. Волонтерство дозволяє майбутнім фахівцям соціальної роботи на практиці засвоїти принципи гуманізму, партнерства, суб'єктності клієнта, що є фундаментом професійної етики соціального працівника.

В умовах розширення волонтерського руху в Україні зростає потреба в науково обґрунтованих методичних підходах до організації студентського волонтерства як елементу професійної підготовки. Незважаючи на значну увагу до волонтерства як соціального феномена, питання його цілеспрямованого використання для розвитку соціального лідерства майбутніх соціальних працівників досі недостатньо розроблене. Виявлення педагогічних умов, форм, методів і технологій, які забезпечують ефективність цього процесу, має не лише теоретичне, а й практичне значення для